

U KANJONU TARE

NEKA RAZMATRANJA O RIBARSTVU

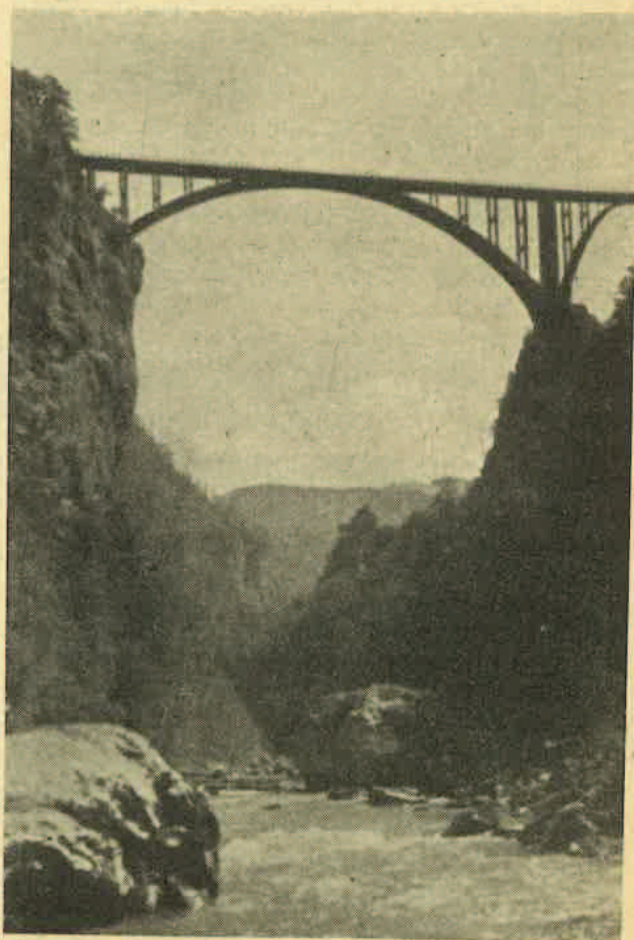
Tara kod Lever-Tara

Foto: Stevanović

Tara protičući kroz Polja, pitomu dolinu koja se pruža desetak kilometara između Mojkovca i sela Bistrice, ima izgled mirne reke, plitke i razlivene, sa mnogobrojnim brzacima, peskovitim dnom i obraslim obalama. Lipljen je tu našao sjajne uslove za svoj život. Hrane je imao u izobilju, dok su ga mladice i krupne pastrmke uglavnom ostavljale na miru. Od ušća pastrmskog potoka Bistrice pa sve do Šćepan Polja, do sastava sa Pivom, Tara na dužini od oko 100 kilometara protiče ili kroz stečnjene klisure ili se probija kroz duboki i neprohodni kanjon, prosečen i stisnut padinama Sinjajevine, Durmitora i Pivske planine s jedne, a ogranaka Lisca i Ljubišnje s druge strane.

Tako je Tara vekovima tekla neometana niodkoga. Svega je nekoliko prelaza bilo na njoj, a puteva i staza duž nje nikakvih. Retki su bili sportski ribolovci koji bi se mogli pohvaliti da su jedan deo kanjona upoznali. Lovili su jedino oko mosta na Đurđevića Tari ili na Lever Taru. Tara je bila jedino prohodna za triftare, radnike koji spuštaju balvane rekom i neustrašive kajakare. A i oni su retko prolazili Tarom. Slobodno se može reći da je do pre godinu dana Tara bila jedna od naših najbogatijih salmonidskih voda. S mladica ma sigurno najbogatija. Često sam lovio duž njenih obala. Za nekoliko sati lova moglo se nahvatati desetak kilograma lipljenova i nekoliko krupnih pastrmki i mladica. Nisu bili retki primerci mladica od preko 12 kilograma i pastrmki od preko 3 kilograma. Riba u kanjonu nije bila za plašena. Napadala je zato svaki mamac koji joj se baci. Veština za lov nije bila potrebna. Tako je bilo u kanjonu Tare do ove godine.

Katastrofalne decembarske poplave iz 1952 godine, i bujice koje su u Taru sručile ogromne količine gustog mulja, ugušile su skoro svu ribu. Spasili su se samo slučajem pojedini primjerci pastrmki i lipljenova. Krupnije mladice bile su spašene na taj način što su bežale ispred vodene stihije ka Drin. Tara je proleće dočekala ispražnjena, mrtva. Ove godine na Tari sam bio nekoliko puta. Za vreme leta proveo sam na njoj puna dva meseca. Reku sam svakodnevno obilazio, posmatrao, lovio i beležio zapažanja. Na mnogim mestima, na dužini od po nekoliko kilometara, nije se mogao primetiti ni jedan jedini lipljen. Pastrmke su takođe retke. Malih primeraka svih riba uopšte nema. Mladice se jedino mogu naći, i to u priličnom broju, u Đavoljim Lazima, najdivljijem delu reke Tare. Satima se trebalo loviti da se uhvati nekoliko komada lipljenova. Tako je danas stanje sa salmonidama u kanjonu. Nažalost, uz Taru kreću ogromna jata skobalja. Niko ih ne lovi. Osvojili su potpuno Taru. Meštani, staro ribari, ne pamte da su ih ikada vidali u Tari. Posmatrao sam često

Tara kod mosta na Đurđevića Tari

Foto: Stevanović

jata skobalja od po nekoliko stotina pa i hiljada komada kako migriraju uz vodu. Zapazio sam više puta da se, iznad mesta gde oni zastanu i gde se nagomilaju, nalazi jedna ili dve mladice, koje tu »naplaćuju« svoj porez u mesu. U slučaju da sam mladicu ulovio ili odatle najurio, skobalji bi uskoro nastavljali svoje putovanje. Zato verujem na osnovu tih a i ranijih zapažanja sa Tare, da do prošle godine kada je mladica vrebala plen iza svakog kamena, brzaka, buka i limana, skobalji iako bi pokušali da se provuku kroz tolike »straže« bili bi vrlo brzo desetkovani i tako morali odustatati od osvajanja reke. Opusteli kanjon koriste danas skobalji te ga naseljuju i potpuno osvajaju.

Duž gornjeg kanjona probija se put. Tara je danas pretvorena u ogromno radilište. Uskoro će o vuda proći automobil, tako da će ovo doskora bezpće svako moći lako obići. Na tom ogromnom ra-

dilištu ima nesavesnih ljudi. Pojedinci umesto da eksplozivom razbijaju stene, često ga bacaју u vodu, tako da i one poslednje salmonidske vrste riba uništavaju. Zaista je šteta što je kontrola slaba, a i cnaj koji se uhvati u bacanju eksploziva ili se ne kažnjava il. se kažnjava blago. Tara, ta reka nekada tako bogata ribom, danas je problem. Treba je hitno spasavati. Pre svega potrebno bi bilo zabraniti svaki lov na njoj najmanje na tri godine i što pre podići u blizini Tare jedno veće mrestilište. Najbolje bi odgovarao potok u Levaku, pritok reke Bistrice. Preko toga potoka prolazi i novi put, tako da bi se pastrmke njime mogle raznositi duž cele Tare. To je jedini način da se Tara ponovo obogati plemenitim vrstama riba i stvori prirodna ravnoteža koja je danas u njoj poremećena

Dragoš STEVANOVIĆ

○ akcijama poribljavanja Prespanskog jezera

Prema statističkim podacima iz 1912 godine, ulov ribe na Prespanskom jezeru iznosio je oko 250 hiljada kgr. riba i to uglavnom iz familije Cyprinida. Posle Prvog svetskog rata kao i danas prosečni god. ulov kreće se od 130—150.000 kgr. riba. U lovinama ribara nekad se ulovi i koja »letnica« (pastrmka) ali u vrlo neznatnim količinama. Stari ribari pričaju da je ove letnice nekada bilo u jezeru dosta i da se je znalo uloviti po 100 kgr. odjednom. Međutim, danas je veoma retka. Tako naprimer 1952 godine ulovljeno je svega oko 150 kgr. ove ribe i to najviše oko ušća Brajčinske reke kod sela Nakolec. Po svemu izgleda najverovatnije, da je ova pastrmka koju ribari nazivaju letnicom, verovatno po ugledu na ohridsku letnicu, ništa drugo do *Salmo macedonicus* subspec. *peristericus* Karaman, koja živi u Brajčinskoj reci.

Pomisao poribljavanja Prespanskog Jezera jezerskom vrsti pasrmki datira još iz ranijih godina. Tako je još 1939 godine preko ondašnje Banske uprave traženo da se ovo jezero poribi sa pastrmkom iz Ohridskog jezera. Istovremeno tada je bilo traženo da se Prespansko jezero prethodno prouči i to kako u odnosu na fizikalno hemijske osobine tako i uopšte u odnosu na biološku produktivnost jezera. Nažalost ovo traženje je ostalo bez rezultata. Nema potrebe da naglašavam od kolike bi koristi danas bilo da je ovo poribljavanje tada izvršeno, jer bi mi već danas mogli da imamo potrebnog iskustva, a verovatno i neposredne koristi od te akcije.

Posle oslobođenja se također nastojalo da se Prespansko jezero prouči i izvrši poribljavanje sa ohridskom pastrmkom, ali tek 1952 godine avgusta meseca izvršeno je prvo poribljavanje i to bez prethodnog proučavanja. Budući da je ovo porib-

ljavanje izvršeno po velikoj vrućini, smatram da ono ne će dati one rezultate kao što bi dalo poribljavanje s proleća kako je bilo traženo. Temperatura vode na izvorima u mrestilištu Hidrobiološkog zavoda u Ohridu iznosi oko 11°C, dok temperatura vode Prespanskog jezera na dan puštanja mladunaca iznosila je 27°C. Osim ovog verovatno će imati negativan uticaj i prenos riba iz Ohrida do Prespanskog jezera koje je trajalo oko 3 časa a izvršeno je po velikoj vrućini.

Po planu rada Hidrobiološkog zavoda u Ohridu na poribljavanju Prespanskog jezera za 1953 godinu bilo je predviđeno puštanje u ovo jezero jedan milion mladunaca pastrmki. Zavod je u toku ove godine nepredviđeno morao otstupiti 400.000 komada embrionirane ikre (jaja) od pastrmki radi poribljavanja novog jezera »Vlasina« u NRS. Zbog toga se morao smanjiti plan poribljavanja Prespanskog jezera, jer je u mrestilištu Zavoda preostalo za naše jezero oko 460.000 komada mladunaca.

Za izvođenje zadatka poribljavanja, dogovorili smo se sa upravnikom Hidrobiološkog zavoda dr S. Hadžištem, da to izvršimo 7 i 8 maja 1953 godine. Sve pripreme morao sam izvršiti prethodnih dana, te 7 maja izjutra krenuo sa jednim kamionom od Resna za Ohrid. Po prispeću u Hidrobiološki zavod, odmah smo utovarili u kamion 8 praznih buradi i kaca dobro ispranih zapremine oko 180—200 kgr. i napunili vodom do 80% njihove zapremine. Kace i burad pokrili smo lanenom sargijom i dobro zavezali te zakucali ekserčićima, da se voda ne bi prosipala pri vožnji. Za održavanje temperature vode i osvežavanje, u kace smo stavljali usput komade leda.

Put od Ohrida do Prespanskog jezera (58 km) prešli smo za skoro 3 sata umerene vožnje, Prvu